

17. — 14. Hadászat 10. — 15. Ipar, kereskedelem, forgalom 27. — 16. Szép-irodalom. a) Eredeti 55. b) Fordítások 50. — 17. Irodalomtörténet. a) Vegyes 3. b) Magyarország 13. — 18. Könyvjegyzékek 3. — 19. Életrajzok 6. — 20. Iskolakönyvek és értesítők 329. — 21. Ifjúsági iratok 26. — 22. Külföldre beszédek 13. — 23. Egyleti dolgok 10. — 24. Naptárak 77. — 25. Vegyesek 39. — Összesen 1067.

B) Német nyelven: Mű 88. Naptár 7. Összesen 95.

C) Latin nyelven: Mű 16. Directorium és schematismus 4. Összesen 20.

D) Tót nyelven: Mű 32. Naptár 7. Összesen 39.

E) Oláh nyelven: Mű 23. Naptár 2. Összesen 25.

F) Szerb nyelven: Mű 21. Naptár 3. Összesen 24.

G) Horvát nyelven: 21.

H) Olasz nyelven: Mű 1. Naptár 1. Összesen 2.

J) Francia nyelven: 4.

K) Hazánkat érdeklő külföldi munka, nyelvek szerint: Latin mű 4. Német mű 76. Francia mű 9. Olasz mű 13. Angol mű 2. Svéd mű 3. Csseh mű 3. Szerb mű 3. Lengyel mű 1. Összesen 113.

A) Magyar nyelvű mű 1067

B) Hazai nem magyar nyelvű mű 230

C) Hazánkat érdeklő külföldi mű 113

Összesen 1410.

Vegyes közlemények.

Ö Császári és Apostoli Felsége Magyarország királya november 15-én a Nemzeti Múzeumot látogatásával szerencsétlente, a mely alkalommal a könyvtár történeti és irodalomtörténeti kiállítását, valamint egyéb gyűjteményeit behatóan és kiváló érdeklődéssel meg szemlélte. — Ugyancsak a nevezett kiállításról megjegyezzük, hogy arról több szakfolyóiratban, különösen a Drezdában kiadott »Neuer Anzeiger für Bibliographie und Bibliothekswissenschaft«, a bécsi »Österreichische Buchhändler-Correspondenz« és a »Figyelő« füzeteiben tüzetes ismertetések jelentek meg.

A M. N. Múzeum könyvtára az 1877. második felében 4466 kötet vagy füzet nyomtatvánnyal szaporodott; és pedig ajándékol kapott 1092, köteles példány gyanánt 1388 és vásárolt 992 kötetet. Ezekhez járul 992 iskolai értesítvény, melyeket a könyvtár 1877. szeptember 26-án kelt felhívására az ország mindenrendű tanintézetei

hazafias készséggel siettek, a könyvtár gyűjteményének kiegészítésére beküldeni. — A kézirattár szaporodott ajándékuul nyert 489 levéltári csomaggal (az Eszterházy család zólyomi ágának levéltára) 21 kézíráttal és 23 oklevéllel. Vásároltatott 3 oklevél. — Könyv-vásárlásra és kötésre fordított 1528 frt 80 kr. — Az olvasók száma 8642-re ment, kik 18,262 nyomtatványt, 933 kéziratot és 6534 oklevelet használtak.

★ **A múzeumi könyvtár december havában ismét több nevezetes munkával gyarapodott.** A régi magyar irodalom termékei közül megemlítjük Pécsi Lukács »Szent Agoston Doctornak . . . imadságit«, mely 1591-ben Nagyszombatban jelent meg. Ritka szép és tiszta példány, melynek bőrkötése kiváló ízléssel készült, és ily feliratot mutat: »S. K. Anno J. N. 1606.« Ekkorig csak egy teljes példány volt ismeretes: az Erdélyi Múzeumban. Ez a második. Csonka példány is csak kettő létezik e ritka munkából. A magyarországi hadi eseményekről közrebocsátott régi olasz hírlapokból is több ritka darabot sikerült Cohn berlini antiquárius utján szereznünk. — Kettőt emelünk ki a XVI-dik század végéről. Az egyik Esztergomnak 1595. szeptember 2-án történt megvételeét hirdeti: »La presa dell' inespugnabile fortezza di Strigonia con altre vittorie ottenute dal Transilvano contra Turchi. Et il preparamento di Christiani per andar sotto Buda. Con la descrizione de Itagliani che si dice sono morti et feriti. Tradotta di Todesco in Italiano. Stampeta in Ferrara et ristampata in Bologna.« Kis 8-adrétű 8 lap. — A másik a királyi hadak 1598. október 9-iki győzedelméről szól, midőn Mátyás főherczeg a budai vizi-várost hatalmába ejtette. Czíme: »La presa della citta reale di Buda, capo di tutta l'Ungheria seguita a di 9 d'Ottobre 1598. Per il Serenissimo Arciduca Matthias. Publicata per Bernardino Beccari. In Ferrara. MDXCVIII.« Kis 8-adrétű 8 lap. A címnap Budavárának és a gellérthegyi erődnek gyarlón rajzolt képét tünteti fel.

A M. N. Múzeum könyvtára a hazai írókhoz a következő felhívást fogja szétküldeni: »A Magyar Nemzeti Múzeum könyvtárának legfőbb feladata, hogy a hazai írók munkáit lehetőleg teljesen egybegyűjtve, az utókornak fenntartsa. E végből az 1848-dik évi XVIII. törvényezikk elrendelte, hogy a hazai nyomdák összes nyomtatványaiknak egy példányát könyvtárunknak megküldjék. Azonban ezen törvény az 1850—67 közötti időben tényleg hatályon kívül

volt helyezve, és azóta is nem vagyunk képesek annak egész kiterjedésében érvényt szerezni. Ennek következtében arra vagyunk utalva, hogy a könyvtár említett feladatának megoldásához az írók hazafias közreműködését vegyék igénybe. Ezennel van szerencsém közölni azon kiadványainak sorozatát, melyek könyvtárunkban meg vannak. És tisztelettel felkérem, hogy a hiányzókat — bárhol, bármily nyelven jelentek meg, és bármily kis terjedelműek — beküldeni szíveskedjék. Különös súlyt helyezek arra, hogy az önálló munkáknak minden kiadásait, és a folyóiratokban kiadott dolgozatoknak külön lenyomatait is birjuk.» Azon eredmény, melyet az egyházi schematismusok, az iskolai programok és az 1848—49-diki hírlapok tárgyában tett felhívásainknak köszönhetünk, feljogosít arra a reményre, hogy a jelen felhívást is hasonló siker fogja koronázni.

Jelentés a M. Tud. Akadémia könyvtárának állapotáról, gyarapodásáról és használatáról 1877-ben. A könyvtár rendezése tudományos szakok szerint történik. Minden szakról két lajstrom készítettik. Az egyik az inventárium, melybe a munkák folyó szám szerint, azaz úgy a mint a polcon vannak felállítva, írattnak be; a másik az alphabetikus katalógus. Ebben a munkák címei egyes lapokra íratnak; s azután a szerzők nevei szerint abc rendben állítatnak egybe; vagy ha a szerző neve nem tudatik, akkor más szó, többnyire főnév vétetik vezérszónak. Egy munka csak egy számot kap, bármennyi kötetből álljon is. Ha a munka több kötetből áll, akkor ez a pajzska jobb alsó sarkában jeleltetik meg 1, 2, 3 . . . számokkal. A pajzska a könyv felső külső, és belső oldalára ragasztatik.

A rendezés már jól előre haladt. A rendezett tudományos szakok száma 34-et tesz. Ezekből 1876 második feléig 27 volt elkészítve; 1876 második felétől 1877-ig pedig 7 szak lett lajstromozva. Azonban ezeknek még nem mindegyikéből készült el az inventárium is. Ama szakok, melyek 1876. szeptembertől mostanáig rendezettek, a következők:

Statistika	346 munkával.
Anthropologia	93 »
Széptudomány	170 »
Nyelvtudomány	906 »
Class. philologia	284 »

Olasz-spanyol irodalom 165 munkával.

Germán (német, angol, skandináv) irodalom 623 »

Az elkészült alfabetikus katalogusok köteteinek száma 40-re megy, melyek az olvasóknak kiadatnak. Jelenleg a francia irodalom és külföldi folyóiratok rendeztetnek. A nyelvtudományi és statisztikai szakokban pedig a múlt év óta bejött könyvek iktattatnak be.

A kéziratár rendezésén Jakab Elek akad. lev. tag dolgozik. Múlt év, illetőleg 1875 óta a Bossányi-féle levéltár, Kazinczy-féle kéziratokat, Rummy- és Teleky-féle levelezéseket rendezte.

A könyvkötés is pontosan folyik.

A lefolyt évben 728 munka 1043 kötetben és 179 füzetben lett bekötve.

Az Akadémia könyvtárának gyarapodása a külföldi társulatokkal, testületekkel folytatott csereviszony által történt. Ehhez járultak a magánosok ajándékai, a nagyon gyéren beküldött köteles példányok, saját kiadványai; végre a vétel útján történt járulékok.

Az összes gyarapodás 1877. jan. 2-től dec. 19-ig 1918 nyomtatványból áll. Ezek közül 438 nyomtatvány csere, 99 ajándék, 681 vétel útján, 202 akadémiai kiadvány, és csak 498 köteles példányképen jutott a könyvtárba. Ezeken kívül járt 208 folyóirat, melyek közül hazai 123 volt.

Itt meg kell újitanom a régi panaszt. Értem a köteles példányok rendetlen beküldését. A magyar korona területén körülbelül 249 nyomda van. Ezek közül 29, mondó huszonkilenc nyomda küldte be a lefolyt évben a törvény által rendelt köteles példányokat.

A nevezetesebb nyomdák közül legrendesebben, s mondhatni mindent beküldtek, az Athenaeum nyomda Budapesten, Wigand Pozsonyban, Stein J. Kolozsvárt, a városi nyomda Debreczenben. — A budapesti részvény-nyomda, Rudnyánszky, Vodianer, Légrády testvérek stb. nyomdák fennállásuk óta egyetlen példányt sem küldtek be. — Itt az ideje, hogy ezt a dolgot rendezzék.

Az Akadémia folyó évben tényleg 72 társulattal állt csereviszonyban.

A könyvtár használata a következő:

A könyvtárban használt 9896 egyén 12074 munkát.

Hazai használatra kivett 194 » 1268 »

összesen . . 10090 egyén 13342 munkát

olvasott.

A könyvtár 214 napon volt nyitva.

Szünidő jun. 28—sept. 15-ig tartott, mely idő alatt a könyvtár tisztogatása történt.

Hellebrant Árpád.

Jelentés a budapesti tudomány-egyetem könyvtárának rendezéséről, gyarapodásáról és forgalmáról 1877-ben. A jelen év folytán a tiszti személyzet a múlt év jun. 16-án megkezdett könyvtár-rende-zéssel volt elfoglalva, feldolgozván időközben a jelentékeny gyarapodást is:

A múlt évben két főszak könyvei lettek czédulázva és számozva, u. m. a természettudományé és matematikáé 7808 művel, az orvosi tudományoké 6388 művel; ehhez a folyó évben három főszak könyvei járultak s ezen művekről is egyidőben készült el a betűrendes és szakkatalogus. A tudományszakok következőleg vannak a könyvtárban képviselve. **J o g t u d o m á n y o k.** a) Jogtörténelem és encyclopaedia 676 művel; b) Észjog 294; c) Római jog 967; d) Egyházi jog 404; e) Közjog 1010; f) Magánjog és bányajog 475; g) Polgári törvénykezés és büntetőjog 1330; h) Váltó- és kereskedelmi jog 182; összesen 5338 művel. — **Á l l a m t u d o m á n y o k.** a) Politikai tudomány 1312; b) Nemzetgazdaság és pénzügytan 481; c) Statistica 504; d) Ipar és kereskedelem 263; összesen 2560 művel. — **T ö r t é n e l e m é s f ö l d r a j z.** a) Egyetemes és nem hazai történelem és segédtudományai 5735; b) Hazai történelem és segédtudományai 1856; c) Irodalomtörténet és bibliographia 1815; d) Műtörténet és régészet 639; e) Földrajz és utazások 2836; összesen 12,881 művel. Eddig tehát 5 főszak 34,975 művel lett rendezve.

A könyvtár gyarapodásáról szólva első helyen kell fölemlítenünk a II. Abdul Hamid szultánnak a budapesti tudomány-egyetemnek adott beceses ajándékát, azon 35 darab codexet értve, melyek egykor Mátyás király könyvtárának alkatrészét képezték, s melyek i. év ápr. 28-án érkeztek hazánkba és helyeztetek el az egyetemi könyvtárba.

Ez évben könyvvásárlásokra és köttetésre a rendes 5000 frt évi dotatióon kívül a nm. vallás- és közoktatási minister úr előterjesztése folytán a képviselőház által négy évre megszavazott 28,000 frtnak első 7000 frtos részlete is igénybe vétetett, úgy szintén 966 frt 53 kr. a karok díjalapjából. Ezen 12,966 frt 53 krnyi összegből 1422 mű szereztetett be; ezek közt 83 hazai és 89 külföldi hírlap és folyóirat; bekötetett 1302 darab könyv. A 7000 forintos rend-

kivüli dotatió célja drága munkák beszerzése és a könyvtár hiányos műveinek kiegészítése; ezen czélnak megfelelően több igen ritka és becses könyv szereztetett be u. m. a londoni Royal Society »Philosophical Transactions« című világhírű közlönyének 112 évfolyama, mely most 1665-től teljes; nem érdektelen tudnunk, hogy ebben hazánkiai közül Bél Mátyás, Boscovich, Segner, Torkos és Zach Ferencz műveivel találkozunk; megvételtek továbbá az »Annales d'Oculistique. Bruxelles 1838—76.« 76 kötete. »Reise der Österr. Novara« teljes kiadása sat. Ki lettek egészítve a Troschel-féle »Archiv für Naturgeschichte«, »Hermes Zeitschrift für class. Philologie« sat. — Ezekhez járulnak az egyesek ajándékai és nyomdák küldeményei, melyek 210 könyvre és 180 miscellaneára tehetők.

Az egyetemi könyvtár forgalma 1877-ben.)*

Hó	Hány nap volt nyitva	Olvasók száma	A használt művek száma	Az olvasók átlagos száma	Legtöbben voltak	Legkevesebben voltak
Január	30	4547	5049	151	jan 30. 211	jan. 6. 52
Február	28	4687	5307	167	febr. 15. 240	febr. 13. 46
Márczius	28	4976	5642	178	márc 5. 226	márc. 25. 86
Április	28	4336	4859	155	ápril 25. 201	ápril 29. 51
Május	27	3253	3682	120	máj. 19. 162	május 31. 36
Junius	16	1026	1296	64	junius 2. 95	jun. 16. 48
September	30	3511	4190	117	sept. 25. 197	sept. 2. 46
October	31	6128	7606	198	oct. 29. 239	oct. 7. 148
November	27	5379	6781	200	nov. 10. 155	nov. 18. 155
Deczember	27	4565	5782	170	dec. 3. 214	dec. 23. 100
	272	42408	50194	156	febr. 15. 240	május 31. 36

A házon kívül 573 kikölesönző 1403 művet használt.

Nyitvatartási idő hétköznapokon d. u. 2-től 6-ig; ünnepnapokon d. e. 9-től 12 óráig.

Sz. 7.

A »Magyarországi természettudományi- és matematikai könyvészet 1472—1875,« melynek megírásával a kir. magyar Természettudományi Társulat idősb és ifjabb Szinnyi Józsefet bízta meg, elkészült. Ezen műbe föl vannak véve mindazon önálló könyvek és folyóiratokban megjelent czikkek, melyeket hazai írók vagy hazánkra

*) Junius 17—aug. 31-ig a könyvtár olvasó-terme zárva volt.

vonatkozva külföldiek irtak; 4678 író (4007 hazai, 680 külföldi) által 7068 önálló munka van képviselve és 2198 külföldi folyóiratokban megjelent ezikk van felsorolva. A fennebbi 7068 munkához még 1676 névtelenül megjelent munka járult. Tehát összesen 8744 önálló munka a hazai természettudományi és matematikai irodalom termelése; ezek közt 3957 magyar nyelven, 4787 idegen nyelveken jelent meg. Nemzeti irodalmunkra nézve ezen kedvezőtlen arány onnan származik, mert még a múlt század végeig a tudományos művek nálunk csaknem kizárólag latin vagy német nyelven irattak, sőt az orvostudori értekezések és iskolai könyvek még a jelen század első három tizedében is latin nyelven adtak ki. A könyvészet az írók rövid életrajzi adatait is hozza és életrajzi repertóriumot közöl; legtöbb könyvnél utalás van a fővárosi könyvtárakra, melyekben feltalálhatók. A Természettudományi Társulat e nagy szorgalommal összeállított munkát közelebb bocsátja sajtó alá. Abban nem csak becses segéd munkát fog nyújtani a természettudományi irodalom művelőinek, hanem abban szellemi életünk történetének tiszteletre méltó emléket állított.

A m. tud. Akadémia keresi megvétel végett:

1. A Ludovica Akadémia közlönyének I. évfolyam február és augusztusi füzetait.
2. Orthmayr-Szentkláray. Történelmi adattár Csanádegyházmegye hajdana s jelenéhez. I. évf. jul.—decz. füzeteket.

